

Nr 873

Av herr **Persson, Yngve, m. fl.**, om sänkning av den allmänna pensionsåldern.

(Lika lydande med motion nr 1021 i Andra kammaren)

Vid 1969 års riksdag hemställde vi i motion I: 781 (lika lydande med motion II: 891) om att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av förslag beträffande sänkning av den allmänna pensionsåldern enligt AFL till 65 år.

I motionen anfördes bl. a. följande:

Enligt AFL föreligger rätt till folkpension och — utom i vissa fall — tilläggspension i form av ålderspension från och med den månad 67-årsåldern uppnås.

Av ca 2,5 miljoner heltidsanställda löntagare, varmed förstås de som arbetar mer än 25 timmar per vecka, får uppemot 1,1 miljon, alltså nära hälften, pension via anställningsvillkoren vid tidigare tidpunkt, bl. a. vid 65, 63 och 60 år och t. o. m. ännu lägre ålder. I dessa löntagarkategorier på den privata arbetsmarknaden har kvinnorna ofta lägre, icke sällan betydligt lägre pensionsålder än männen. Sålunda förekommer t. ex. att kvinnorna får pension vid 60 och männen vid 65 år inom en och samma löntagargruppering. Det är alltså inte ovanligt att somliga kvinnor erhåller pension sju år tidigare än de kvinnor som endast har AFL-förmånerna att tillgå.

Dessa i pensionsåldershänseende gynnade grupper har som regel dessutom betydande tillägg både före och efter 67 år till de pensionsbelopp, som utgår enligt AFL, och vissa icke oväsentliga förmåner i övrigt. Sammanfattningsvis kan alltså konstateras, att ungefär halva egentliga löntagarkåren i vårt land behandlas avsevärt bättre i fråga om pensionsålder och pensionsersättning än den andra halvan, som främst består av kroppsarbetare i landet.

Denna förmånligare behandling, som vissa löntagargrupper åtnjuter via anställningsvillkoren, är inte grundad på några som helst utredningar eller försök till objektiva värderingar av de krav som ställs på grupper och individer av löntagare i vårt produktionsliv. Som vi skall belysa närmare nedan, kan inte heller anföras något som helst sakligt skäl för den olika behandling av löntagargrupperna som det här är fråga om. Systemet är uteslutande ett uttryck för grupp- och privilegietänkande med rötter i det gamla klassamhället. Det upplevs också som högst orättfärdigt, diskriminerande och oförnuftigt inte bara av de missgynnade utan också långt in

i de gynnades läger. Kraven på en ordentlig översyn av pensionsförhållandena i landet, inte minst med avseende på löntagarpensionerna, framstår därför som högst angelägna.

Ett reformkrav, som blivit mycket aktuellt i den allmänna opinionen på senare tid, är införandet i AFL av möjligheten till pensionering i vissa fall vid tidigare tidpunkt än den allmänt gällande, alltså en rörlig pensionsålder. Det kan inte heller råda någon tvekan om att mycket starka sakskaäl talar för en sådan ordning, alltså ett system, som å ena sidan tryggar en absolut rätt till pension vid viss ålder och å andra sidan medger vissa hänsyn till enskilda individers och yrkesgruppers sakliga behov av pension av annat än medicinska skäl vid tidigare tidpunkt utan minskning i pensonsersättningarna. Detta torde för övrigt vara det enda system som i verklig mening tillåter ett beaktande av alla de realiteter, som bör få göra sig gällande i ett dylikt sammanhang. En sådan metod bygger på sakliga förhållanden och är sålunda helt överlägsen den orättfärdiga ordning vi f. n. har på löne marknaden i fråga om pensionsåldern.

— — —

En reform av AFL:s pensionsregler, som — åtminstone bland dem som nu har pensionsrätt först vid 67 år — upplevs såsom särskilt angelägen, är en sänkning av den allmänna pensionsåldern. Kravet grundas dels på uppfattningen, att 67 år är en för hög ålder med hänsyn till de krav, som ställs på individen i arbetslivet, dels på att en sänkning av den allmänna pensionsåldern är ett förnuftigt sätt att använda standardstegringen och dels på rena rättviseskäl, alltså det förhållandet att andra grupper har lägre — somliga betydligt lägre — pensionsålder än den AFL medger. Vår erfarenhet är att rättvisesynpunkten har mycket stor betydelse för denna opinion. Vi anser också att enbart denna är skäl nog att aktualisera kravet om sänkning av pensionsåldern enligt AFL.

En rörlig pensionsålder på grundval av välvägda medicinska och sociala hänsyn möjliggör i och för sig en högre allmän pensionsålder än vad som är möjligt utan en sådan flexibilitet. Den ideala framgångsmetoden vore naturligtvis också att man fritt och så objektivt som möjligt kunde pröva den allmänna pensionsåldern i ljuset av det läge som uppstår vid införandet av den flexibla pensionsordningen och med hänsyn till vad som kan anses lämpligt och naturligt i vår tid med dess värderingar, resurser och förhållanden i övrigt. Den omständigheten, att nära hälften av löntagarna har en pensionsålder på 65 år och därunder och att det tydligen inte kan förväntas, att dessa grupper medverkar till en höjning av pensionsåldern i vart fall över 65 år, även om en närmare utredning skulle tala härför, skapar emellertid ett »låst» läge, som direkt framtvingar en sänkning av den allmänna pensionsåldern till 65 år — den åldersgräns som gäller för huvudgruppen manliga tjänstemän på den privata arbetsmarknaden. Härför talar rättvisa och rim och reson. Som emellertid tidigare framhållits, motiverar även starka praktiska och sakliga skäl en sänkning av den allmänna pensionsåldern, särskilt om förtidspensioneringen av något skäl utformas så, att den inte i tillräcklig grad täcker de sakliga behoven.

Vi anser det sålunda angeläget att så snart som möjligt genomföra en sänkning av den allmänna pensionsåldern enligt AFL till 65 år och att detta får ske utan försämring av pensionsnivåerna.

Motionen, som också upptog förslag om utredning av en enhetlig pensionsordning för löntagarna, avstyrktes av andra lagutskottet och avslogs av riksdagen, bl. a. med den motiveringen att en sänkning av pensionsåldern till 65 år skulle bli mycket kostsam, att ekonomiska förutsättningar inte förelåg och att en sådan reform kunde genomföras utan föregående utredning när de ekonomiska förutsättningarna förelåg.

Sedan dess har socialministern förklarat sig beredd att överväga ett beslut om utredning av saken i anslutning till behandlingen av frågan om en rörlig pensionsålder, varvid han tydligen förutsatte en ganska tidsödande utredning.

Enligt vår uppfattning har ingenting inträffat sedan i fjol som ger oss anledning ompröva vår uppfattning. Tvärtom visar utvecklingen, inte minst den senaste tidens oro på löne marknaden, som enligt vår mening har sin grundorsak i den arbets- och förmåmsmässiga diskrimineringen av kroppsarbetarna, att det av olika skäl, kanske främst rättvisemotivet, är angeläget med en snar sänkning av den allmänna pensionsåldern till åtminstone den gräns som gäller för flertalet manliga tjänstemän på den privata arbetsmarknaden, nämligen 65 år och som är den högsta pensionsålder som någon tjänstemannagrupp har.

För att en sådan reform skall kunna förverkligas snabbt är det nödvändigt att erforderliga utredningar igångsätts snarast och bedrivs skyndsamt. Eftersom de i pensionshänseende gynnade grupperna med säkerhet inte kommer att vilja medverka till enhetligare pensionsålder och ökande rättvisa mellan olika löntagargrupper genom höjning av pensionsåldern över de 65 åren, så anser vi att utredningen bör bygga på förutsättningen att den allmänna pensionsåldern skall sänkas till 65 år. Såvitt vi kan bedöma kan också erforderliga utredningar genomföras utan större tidsutdräkt.

Som framhölls i vår fjolårsmotion, talar mycket starka skäl för att staten skulle besluta utreda frågan om ett enhetligt pensionssystem på löne marknaden. Motiven härför kvarstår i dag och har ytterligare understrukits genom den senaste tidens händelser på löne marknaden. När vi nu inte aktualiserar denna fråga beror det främst därpå att LO tagit upp frågan om de allmänna anställningsförmånerna till överläggningar med SAF i syfte att söka eliminera skillnaderna mellan olika löntagargrupper. Resultatet av dessa överläggningar bör avvaktas innan vidare åtgörs. Dess överläggningar mellan LO och SAF får dock inte fördröja eller hindra den sänkning av allmänna pensionsåldern som vi yrkar på, eftersom denna fråga inte kan lösas av nämnda parter.

Med åberopande av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag beträffande en sänkning av den

allmänna pensionsåldern enligt AFL till 65 år utan sänkning av ersättningsnivån.

Stockholm den 28 januari 1970

Yngve Persson (s)

Eric Norberg (s)

Ivar Andersson (s)

Lennart Wanhainen (s)

Gunnar Rönnerberg (s)

Otto Stadling (s)

Lage Svedberg (s)

Ove Karlsson (s)
